

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**Л. Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Л. Н.
ГУМИЛЕВА**

**"ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ
ДАМУЫ: ШЫНДЫҒЫ МЕН БОЛАШАҒЫ"
атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК ТРУДОВ
международной научно-практической конференции
"СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ НЕЗАВИСИМОГО
КАЗАХСТАНА: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ"**

**9 желтоқсан, 2021
Нұр – Сұлтан**

ӘОЖ 338.2 (574) (075.8)

ҚБЖ 65.9 (5Қаз) я73

T29

Редакция алқасы

МАЙДЫРОВА А.Б. - төрайым, э.ғ.д., профессор, кафедра меңгерушісі,

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

БАЙЖОЛОВА Р.А. - э.ғ.д., профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық

университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

ЕГЕМБЕРДИЕВА С.М. - э.ғ.д., профессор, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия

ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

ТЛЕСОВА Э.Б. - э.ғ.к., доцент, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық

университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

БЕРЖАНОВА А.М. - э.ғ.к., қауымдастырылған профессор, Л.Н. Гумилев

атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

ЖАНАБАЕВА Ж.К. - э.ғ.к., доцент, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық

университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

АУЕЛБЕКОВА А.К. - э.ғ.к., доцент Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық

университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

ДОСМАҒАНБЕТОВ Н.С. - э.ғ.м., Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық

университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

КАЗБЕКОВА З.К. - магистрант, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық

университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

НҰРЛАНҰЛЫ А - магистрант, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық

университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

ISBN 978-601-337-610-3

T29 "Тәуелсіз Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы: шындығы мен болашағы" атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының еңбектер жинағы. –Нұр-Сұлтан: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2021. – 361 б.

Сборник трудов международной научно-практической конференции "Социально-экономическое развитие независимого Казахстана: реалии и перспективы". – Нур-Султан: ЕНУ им.Л.Н.Гумилева, 2021. – 361 с.

Works of the International scientific - practical conference "Socio-economic development of independent Kazakhstan: realities and prospects". - Nur-Sultan: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2021. – 361 p.

ӘОЖ 338.2 (574) (075.8)

ҚБЖ 65.9 (5Қаз) я73

ISBN 978-601-337-610-3

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2021

© Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2021

үшін қолда бар экономикалық әлеуетті, ең алдымен оның өндірістік-өнеркәсіптік және ресурстық компоненттерін неғұрлым нақты бағалау қажет.

Жоғарыда айтылғандай, Қазақстан бірнеше салыстырмалы артықшылықтарға ие, олардың негізінде орнықты экономикалық даму стратегиясын табысты құрып, іске асыра алады және әлемдік экономикалық жүйеге тиімді ықпалдаса алады. Республиканың болашақ экономикалық өсуінің неғұрлым маңызды көзі бай ресурстық әлеует болып табылады, ол бүгінде елдің шикізат пен отынға деген ішкі қажеттіліктерінің негізгі бөлігін қамтамасыз етіп қана қоймай, экспорттан түсетін валюталық түсімдердің басым бөлігін қалыптастырады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Назарбаев Н.Ә. «Тәуелсіздік дәуірі». – Астана, 2017. – 508 б
2. <https://yvision.kz/post/378747>
3. https://forbes.kz/process/economy/po_kakomu_stsenariyu_budet_razviv_atsya_ekonomika_kazahstana
4. <https://primeminister.kz/ru/documents/gosprograms/stratplan-2025>
5. <https://articlekz.com/article/15358>

АЙМАҚТАРДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНІҢ ДАМУ ФАКТОРЛАРЫ

Төлепов Ә.Е.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті
Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ.
adil-tulepov@mail.ru

Заманауи үрдістер ұзақ мерзімді экономикалық өсудің тек қарқынды түрде даму факторларының арқасында ғана мүмкін болатындығын көрсетеді. Алдағы уақытта тек ғылым жетістіктерін өндіріске үнемі енгізу арқылы, яғни шаруашылық жүргізуші субъектілердің инновациялық және шығармашылық белсенділігін арттыру негізінде аймақтардың инновациялық қызметінің дамуының қамтамасыз етілуі теориялық тұрғыдан дәлелденді. Бәсекелестіктің күшеюі және ғылыми-техникалық прогрестің жедел өсу қарқыны барлық деңгейдегі экономика субъектілерін дамытудың инновациялық жолын айқындады. Сонымен қатар, болып жатқан өзгерістер материалдық-техникалық базаны ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік-экономикалық үдерістерді инновациялық қайта құру қажеттілігін анықтады. Сондықтан аймақтардың бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етудің неғұрлым тиімді жолы – ғылыми қызмет нәтижелерін нарық талаптарына бейімдеу, басқару, өндіріс және өткізу саласындағы инновациялар есебінен аймақтың тұрақты даму саясатын қалыптастыру.

Инновация – бұл жаңа немесе жетілдірілген өнімге, технологияға, ұйымдық жүйеге айналатын жаңа идеяны әзірлеудің (іргелі және қолданбалы зерттеулер) және коммерцияландырудың (әзірлеуді пайдалы болуы мүмкін дайын өнім сатысына дейін жеткізу) соңғы нәтижесі. немесе маркетингтік шешім. «Инновация», «инновация» және «инновация» ұғымдарының бар екенін есте ұстаған жөн. Егер ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарға сұраныс болмаса, онда «инновация» категориясын (яғни, өндіріске әлі енгізілмеген зерттеулер) пайдалану қажет. Өзімізде жүргізілмеген ғылыми әзірлеме коммерцияланған кезде «инновация» түсінігін қолданған дұрысырақ [1].

Егер елдер мен аймақтардың инновациялық даму деңгейін анықтайтын факторларға қазіргі кезде әртүрлі халықаралық рейтингтер, дәлірек айтқанда, олардың негізіндегі ғылыми-әдістемелік базаларды айтуымызға болады. Осылайша, Дүниежүзілік экономикалық форумның (World Economic Forum) әдістемесі шеңберінде жаһандық бәсекеге қабілеттілік деңгейін бағалау кезінде (The Global Competitiveness Index) "инновациялық әлеует" көрсеткіші есептеледі, оны бағалауды келесі факторларға сүйене отырып жүргізу ұсынылады: жоғары технологиялық өнімді мемлекеттік сатып алу, патенттік өтінімдер, инновацияларға қабілеттілік, зерттеу институттарының сапасы, компаниялардың ҒЗТҚЖ-ға арналған шығыстары, университеттер мен өнеркәсіп арасындағы ғылыми-техникалық өзара іс-қимыл, ғалымдар мен инженерлердің қолжетімділігі [2].

Бұл жұмыста аймақтық инновациялық даму факторларын жіктеуді тәжірибелік маңызы бар инновациялық жүйенің тұжырымдамасы негізінде жасау ұсынылады, өйткені ол микро, мезо және макро деңгейлерде инновациялық процестерді жетілдірудің жүйелі тәсілін қолдануға мүмкіндік береді. Зерттеулер мен әлемдік тәжірибені қорытындылай келе, инновациялық жүйелердің келесі компоненттерін бөліп алған дұрыс деп санаймыз:

- білімді генерациялаудың кіші жүйесі (жаңашылдықтарды генерациялайтын ғылыми-зерттеу мекемелері, яғни іргелі, қолданбалы зерттеулердің, әзірлемелердің немесе қызметтің кез келген саласындағы эксперименттік жұмыстардың нәтижелері);

- өндірістің кіші жүйесі (ғылыми зерттеулердің нәтижелерін енгізетін және тарататын кәсіпорындар);

- білімді генерациялау жүйесі мен өндіріс арасындағы қарым-қатынасты қалыптастыратын инновациялық инфрақұрылым (инновацияларды құруға ықпал етеді).

Аймақтардың инновациялық қызметі дамуының факторларын анықтау үшін біз инновациялық қызметтің элементтерін топтасырамыз (1-кесте):

Кесте 1 – Инновациялық қызметтің элементтері

Технологиялық	Қаржылық	Мамандар	Ақпараттық
Технопарктер Бизнес-инкубаторлар	Лизингтік компаниялар Венчурлық қорлар	Ғалымдар Профессорлар Доценттер Докторлар	Интернет Сайттар Ғылыми-техникалық кітапханалар

Технологияларды енгізген кәсіпорындар	Бюджеттік қаржыландыру көздері Арнай бағдарламалар	Кандидаттар PhD докторлары зерттеушілер	
---------------------------------------	---	---	--

1-кестеде біз ұсынған инновациялық қызметтің элементтеріне сүйене отырып, аймақтың инновациялық даму факторларының 4 тобын бөлуді ұсынамыз:

- ғылыми-зерттеу ұйымдары қызметінің ресурстары мен нәтижелерін және аймақ халқының шығармашылық әлеуетін қамтитын ғылыми-техникалық әлеует;

- өндірістік-технологиялық әлеует, яғни аймақтың кәсіпорындары мен ұйымдарының азық-түлік, технологиялық, ұйымдастырушылық және маркетингтік инновацияларды енгізу, тарату және коммерцияландыру қабілеті;

- өндірістік-технологиялық ғана емес, ақпараттық, қаржылық, кадрлық және консалтингтік құрамдастарды қоса алғанда, инновациялық инфрақұрылым элементтері жиынтығының болуы;

- аймақтағы инновациялық саясаттың сипаты (аймақтың инновациялық дамуын мемлекеттік және муниципалдық басқару тетігі, нормативтік-құқықтық база, ғылым мен инновацияға арналған бюджет шығыстарының көлемі, зияткерлік меншікті қорғау).

Аймақтың инновациялық дамуына ғылым мен инновация саласындағы мемлекеттік саясат айтарлықтай әсер етеді. Сонымен қатар, мемлекет инновациялық қызметті тікелей және жанама әсер ету шараларымен ынталандыруы қажет. Реттеудің тікелей және жанама әдістерінің арақатынасы елдегі және аймақтағы экономикалық жағдаймен, сондай-ақ мемлекеттік инновациялық саясаттың таңдалған тұжырымдамасымен анықталады. Осылайша, аймақтағы инновациялық саясат бір жағынан ұлттық инновациялық доктринамен үйлесуі керек, ал екінші жағынан инновацияны генерациялау үшін жағдай жасаудың аймақтық ерекшеліктерін ескеруі керек. Тікелей шаралармен аймақтық инновациялық дамуды ынталандыру белгілі бір зерттеу ұйымдарына немесе нақты инновациялық жобаға тікелей әсер етуді қамтиды. Мұндай әдістерге мемлекеттік тапсырыстар, мақсатты субсидиялар, сондай-ақ соңғы уақытта кеңінен қолданылатын мемлекеттік гранттар жүйесі жатады. Инновациялық жобаларды мемлекеттік қаржыландыру жекелеген кәсіпорындар мен ұйымдар шеңберінде Инновациялық үдерістерді жандандыруға, сондай-ақ ғылым мен өндірістің кооперациясын дамытуды ынталандыруға мүмкіндік береді. Осылайша, әлемдік тәжірибеде ҒЗТҚЖ және университеттер саласында өнеркәсіптік корпорациялардың өнеркәсіптік кәсіпорындармен кооперациясын ынталандыратын мемлекеттік бағдарламалар белсенді пайдаланылады.

Осы мақалада көрсетілген инновациялық қызметтің негізгі элементтері мен оның даму факторлары жалпылама болып табылады. Оның факторлар және элементтері жіктемесін толығырақ ірі көлемдегі зерттеу жұмыстарында көрсетуге болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Твисс Б. Ғылыми-техникалық жаңалықтарды басқару/Б.Твисс; Мәскеу: Экономика, 2016. , 217 б.
2. The Global Competitiveness Index / World Economic Forum. – [Электрондық ресурс]. - Кіру режимі: <https://web.archive.org/web/20141210040419/http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>

ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЫТА КВАРТИРОВАНИЯ В КОНТЕКСТЕ РАЦИОНАЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬ

Уалиева М.

Евразийский национальный университет имени Л. Н. Гумилёва
Казахстан, г. Нур-Султан, meirgul_96@bk.ru

Рациональное использование земельного фонда остается одним из ключевых направлений трансформации экономического управления, обеспечения национальной безопасности и достижения устойчивого развития. Рациональное использование земель затрагивает целый пласт значимых проблем современности:

- необходимость построения зеленой экономики и обеспечения устойчивого развития;
- безопасные продукты питания и обеспечение здоровье населения;
- рост ВВП и повышение рентабельности сельского хозяйства;
- продовольственная безопасность населения, значимость которой подтвердилась во время пандемии, и вынужденной изоляции стран.

Международный опыт рационального использования земель базируется на решении проблем экономического роста и продовольственной безопасности, базируясь на минимизации ущерба окружающей среде. В контексте трансформации национальной экономики в сторону устойчивого экспоненциального роста и достижения плановых целей по экономическому развитию Республики Казахстан, актуальность учета международного опыта рационализации использования земель является несомненной. Целью данной статьи является анализ перспектив использования международного опыта квартирования в контексте рационального использования земель, и разработка перечня рекомендаций по его возможному применению в условиях казахстанских реалий. Для достижения цели данной статьи был использован следующий методологический инструментарий: описательный анализ, методы логики – позитивистского прогнозирования, абстрагирование.

Теоретическим базисом статьи послужили работы европейских ученых исследователей, работы которых посвящены рациональному использованию земель в контексте устойчивого экономического развития, в частности, при